20.10.2025

Budjettiosasto
Atro Andersson

Tilannekatsaus valtionhallinnon toimintamenosäästöjen ja tuottavuusohjelmien kokonaisuudesta

Vuodelle 2026 ehdotetaan yhteensä 399 milj. euroa toimintamenosäästöjä, mikä on 126,6 milj. euroa enemmän kuin vuodelle 2025. Säästöistä 314,7 milj. euroa kohdistuu virastojen toimintamenomomenteille, 71 milj. euroa muille kulutus- ja siirtomenomomenteille ja 13,3 milj. euroa valtionavustusmomenteille. Yhteensä säästöt ovat 3,4 prosenttia suhteessa vuoden 2024 toimintamenomomenttien tilinpäätöslukuun, joka on valittu kuvaamaan lähtötilannetta ennen säästöjen toimeenpanoa, mutta osuus vaihtelee merkittävästi hallinnonaloittain.

Taulukko 1. Toimintamenosäästöt v. 2026 pääluokittain, milj. euroa

Pääluokka	Toimintamenot 2024, TP	Siirtyvä erä 2024, TP	Muutos vuodentakaisesta	Yhteensä 2026 tasolla	Yhteensä, % 2024 TP
EDK	117,7	4,7	-0,8	-1,2	1,0 %
TPK	10,4	3,5	0,0	-0,6	5,3 %
VNK	190,9	33,8	-5,7	-13,6	7,1 %
UM	259,9	42,8	-7,7	-12,7	4,9 %
OM	963,0	131,2	-9,1	-22,7	2,4 %
SM	1 592,5	168,9	-8,9	-35,6	2,2 %
PLM	2 475,1	390,3	0,2	-4,6	0,2 %
VM	1 165,9	372,0	-11,8	-85,5	7,3 %
OKM	357,6	90,3	1,1	-22,7	6,3 %
MMM	249,0	64,1	-11,9	-15,2	6,1 %
LVM	231,3	85,0	-5,3	-25,7	11,1 %
TEM	782,6	144,6	-10,8	-35,5	4,5 %
STM	789,5	286,9	-5,4	-34,1	4,3 %
YM	130,2	28,0	-4,2	-5,3	4,1 %
Yhteensä	**9 315,6**	**1 846,1**	**-80,3**	**-314,7**	**3,4 %**
Muille kulutus- ja siirtomenomomenteille kohdistetut säästöt			-40,9	-71,0	
Uudelleenkohdennukset valtionavustuksiin			-5,5	-13,3	
Yhteensä, kaikki			**-126,6**	**-399,0**	

Valtionhallinnon toimintamenoista on hallituksen päätöksillä säästetty useassa eri yhteydessä. Hallitusohjelmassa päätettiin vähentää toimintamenoja 243 milj. eurolla v. 2027 alkaen (vaikutus 134 milj. euroa v. 2026), kevään 2024 kehysriihen yhteydessä 150 milj. eurolla pysyvästi v. 2026 alkaen ja lisäksi kevään 2025 kehysriihen yhteydessä toimintamenoihin kohdistettiin 130 milj. euron vuosittainen lisäsäästö v. 2026 alkaen.

Kokonaisuuteen on tullut yksittäisiä muutoksia säästösummaa alentavasti hallituksen myöhempien päätösten mukaisesti, mutta kokonaisuus toteutuu vuoden 2026 talousarviossa lähes täysimääräisesti. Säästöt on kohdennettu pääosin virastojen toimintamenomomenteille ministeriöiden oman valmistelun pohjalta. Kevään 130 milj. euron lisäsäästön osalta menomomenteille on budjetoitu 125 milj. euroa ja 5 milj. euroa on budjetoitu lisäisenä tuloarvion korotuksena momentille 13.04.01 Osuus Suomen Pankin voitosta.

Syksyn 2025 budjettiriihen yhteydessä päätettiin käynnistää virastorakenneselvitys, jonka tavoitteena on säästää valtionhallinnon toimintamenoista 25 milj. euroa v. 2027 alkaen. Tämä kokonaisuus on vielä valmistelussa eikä siten budjetoitu vuoden 2026 talousarvioesityksessä ja valmistelun perusteella hallitus päättää tarvittavista rakenteellisista muutoksista kevään 2026 kehysriihessä.

Taulukosta 1. nähdään, että pienimillään prosenttiosuus on 0,2 % puolustusministeriön hallinnonalalla ja suurimmillaan 11,1 % liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla. Eroihin hallinnonalojen välillä on kaksi pääasiallista syystä. Säästöpäätöksissä on tehty hallituksen toimesta harkintaa siten, että tiettyjen hallinnonalojen, erityisesti oikeus-, sisä- ja puolustusministeriön, säästöjä on eri yhteyksissä mitoitettu tarkoituksella muita pienemmiksi[1].

Lisäksi eroa selittää se, että osalla hallinnonaloista osa säästöistä on budjetoitu muille kuin varsinaisille toimintamenomomenteille (esim. ympäristöministeriö), kun taas toisilla hallinnonaloilla kaikki budjetoidut säästöt kohdistuvat varsinaisille toimintamenomomenteille (esim. liikenne- ja viestintäministeriö). Taulukossa 1., joka löytyy yleisperusteluiden luvusta 5.2, on kuvattu säästöt pääluokkakohtaisesti virastojen toimintamenomomenteille[2], mikä selittää erityisesti muiden kuin edellä mainittujen hallinnonalojen keskinäisiä eroja.

Vuoden 2026 talousarvioesityksen yleisperusteluiden luvussa 5.2 Määrärahat hallinnonaloittain on esitetty kunkin hallinnonalan kohdalla säästöjen tarkempi kohdentuminen momenteittain. Taulukoista nähdään, että muille kulutus- ja siirtomenomomenteille on kohdistettu säästöjä erityisesti puolustusministeriön hallinnonalalla (45 milj. euroa v. 2026 tasossa), jolla säästö kohdistuu kokonaan momentille 27.10.18 Puolustusmateriaalihankinnat.

Myös ulkoministeriön (3,6 milj. euroa v. 2026 tasossa), oikeusministeriön (3 milj. euroa), sisäministeriön (0,2 milj. euroa), valtiovarainministeriön (8,1 milj. euroa), opetus- ja kulttuuriministeriö (3,3 milj. euroa), maa- ja metsätalousministeriön (0,4 milj. euroa), sosiaali- ja terveysministeriön (3,8 milj. euroa) ja ympäristöministeriön (2,4 milj. euroa) pääluokkiin kohdistuu säästöjä muille eri kulutus- ja siirtomenomomenteille. Suurimpia yksittäisiä kohdistuksia v. 2026 tasossa ovat esim. 8,1 milj. euroa momentille 28.70.40 sekä 3,11 milj. euroa momentille 33.60.33.

---

[1] Kts. esim. Talouspoliittinen ministerivaliokunta 24.6.2025: https://vm.fi/-/194055633/talouspoliittinen-ministerivaliokunta-linjasi-puolivaliriihessa-paatettyjen-valtionhallinnon-lisasaastojen-toteutuksesta

[2] Virastojen toimintamenomomentit sisältävät myös teknisesti muita kuin toimintamenomomentteja (01-14); erityisesti Metsähallituksen ja Kelan momentit.

Vastaavasti uudelleenkohdennuksia valtionavustuksiin v. 2026 tasolla kohdistuu ennen kaikkea opetus- ja kulttuuriministeriön (4 milj. euroa)[3] sekä maa- ja metsätalousministeriön (7,8 milj. euroa) pääluokkiin. Molemmissa pääluokissa säästö jakautuu useille eri momenteille.

Yleisesti ottaen säästöt ja toimet vaihtelevat merkittävästi hallinnonaloittain ja toimintamenosäästöjen valmistelu on ollut selvästi sektoriministeriöiden vastuulla valtiovarainministeriön sijaan. Ministeriöt julkaisivat 23.9.2024 tuottavuusohjelmansa[4], joista käy tarkemmin vaikutukset hallinnonalojen tilanteeseen. Muistiot on laadittu tilanteessa, jossa kevään 2025 kehysriihen päätöstä 130 milj. euron säästöstä ei oltu vielä tehty, mutta monet ministeriöt ovat toimeenpanneet uusia säästöjä samansuuntaisesti kuin he olivat aiemminkin suunnitelleet. Säästöt ovat vain tuottavuusohjelmien kuvauksia suuremmat.

[3] Talousarvioesityksen yleisperusteluiden luvussa 5.2 opetus- ja kulttuuriministeriön kohdalla on taulukossa valitettavasti näppäilyvirhe ja oikea vuoden 2026 valtionavustussäästöjen luku on 4,02 milj. euroa (taulukossa on v. 2025 luku 6,0 milj. euroa).
[4] https://vm.fi/valtionhallinnon-tuottavuusohjelma